

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

О. П. Ігнатенко,
кандидат економічних наук,
докторант кафедри управління національним господарством,
Національна академія державного управління
при Президенті України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Предметом дослідження статті є аналіз законодавчих та нормативно-правових актів регулювання сфери благоустрою населених пунктів. Для реалізації державної політики у сфері благоустрою населених пунктів прийнято низку законодавчих та нормативно-правових актів, перелік яких розглянуто в статті та згруповано за їхніми функціональними ознаками в державному регулюванні цієї сфери. Під час розгляду законодавства було виявлено відсутність деяких підзаконних актів, що не забезпечують повною мірою нормативно-правове регулювання сфери благоустрою населених пунктів. Крім того, було виявлено нормативні акти, які не пройшли державної реєстрації в Мініюсті України, і, відповідно, мають лише рекомендаційний характер, хоча за своєю сутністю вони повинні входити до переліку нормативно-правових актів, що забезпечують державне регулювання в цій сфері.

Ключові слова: державне регулювання, сфера благоустрою населених пунктів, благоустрій, житлово-комунальне господарство, державна політика, державне управління, нормативно-правове регулювання.

О. P. Ignatenko,

Ph.D in economic science, doctoral student of the Department of Management of National Economy, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

LEGISLATIVE REGULATION OF THE AREA OF BEAUTIFICATION OF HUMAN SETTLEMENTS

The research object of this article is analyze of the legislative and regulatory acts in the state regulation of the area of beautification of human settlements in public policy. To implement the state policy in the area of beautification of human settlements did a lot of legislative and regulatory acts, list of these which has been reviewed and grouped according to their functional destination in article in the state regulation in this area. When considering legislation was detected absence of some regulations that do not provide full legal regulation of area of beautification of human settlements. Also, during the investigation it was discovered regulations that have not passed state registration in the Ministry of Justice of Ukraine, and therefore are only advisory in nature, but in essence they are included in the list of legal acts, providing state regulation in this area.

Key words: government regulation, area of beautification of human settlements, beautification of human settlements, housing & municipal economy, public policy, public management, legal regulation.

А. П. Игнатенко,

кандидат экономических наук, докторант кафедры управления национальным хозяйством, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СФЕРЫ БЛАГОУСТРОЙСТВА НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ

Предметом исследования статьи является анализ законодательных и нормативно-правовых актов регулирования сферы благоустройства населенных пунктов. Для реализации государственной политики в сфере благоустройства населенных пунктов принят ряд законодательных и нормативно-правовых актов, перечень которых рассмотрен в статье и сгруппирован по их функциональным признакам в государственном регулировании этой сферы. При рассмотрении законодательства было выявлено отсутствие некоторых подзаконных актов, что не обеспечивает полного нормативно-правового регулирования сферы благоустройства населенных пунктов. Кроме того, были выявлены нормативные акты, которые не прошли государственную регистрацию в Минюсте Украины, и, соответственно, носят лишь рекомендательный характер, хотя по своей сути они должны входить в перечень нормативно-правовых актов, обеспечивающих государственное регулирование в этой сфере.

Ключевые слова: государственное регулирование, сфера благоустройства населенных пунктов, благоустройство, жилищно-коммунальное хозяйство, государственная политика, государственное управление, нормативно-правовое регулирование.

Постановка проблеми. Благоустрій населених пунктів згідно із Законом України «Про благоустрій населених пунктів» [1] передбачає розроблення і вжиття ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів; організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення; створення умов для реалізації прав суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів.

Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері благоустрою населених пунктів, і спрямовується на створення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля, збереження і охорону навколишнього природного середовища, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Одним із важливих механізмів державного регулювання у сфері благоустрою населених пунктів в умовах конкурентного ринкового середовища є нормативно-правове регулювання, якому притаманне упорядкування взаємодії суб'єктів у сфері благоустрою населених пунктів.

У багатопрофільній сфері благоустрою населених пунктів діє значна кількість нормативно-правових актів. Тому на сьогодні актуально проаналізувати, які законодавчі та підзаконні акти створюють систему нормативно-правового регулювання та згрупувати їх за функціональними ознаками.

Це дасть можливість осмислити достатність переліку нормативно-правових актів під час формування та реалізації державної політики в цій сфері, забезпечити їх подальший розгляд з метою вдосконалення та адаптації до законодавства Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розгляду питань державної політики в житлово-комунальному господарстві в Україні приділили свою увагу такі науковці, як І.О.Драган [2], В.І.Логвиненко [3], Н.І.Олійник [4]. Ці автори у своїх роботах порушили питання нормативно-правового регулювання житлово-комунального господарства, у тому числі сфери благоустрою населених пунктів. Зокрема, І.О.Драган висвітлює процеси модернізації житлово-комунального господарства, В.І.Логвиненко досліджує державне і регіональне управління житлово-комунальним господарством у сучасних умовах, Н.І.Олійник розкриває формування системи державного регулювання житлових відносин.

Грунтовнішому розгляду питань нормативно-правового регулювання сфери благоустрою населених пунктів приділили свою увагу такі науковці, як Є.В.Пряхін [5], який досліджує адміністративно-правове регулювання цієї сфери, та Є.М.Щербина [6], який торкається адміністративної відповідальності за порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Однак вищезгадані автори не робили спроб згрупувати існуючі законодавчі та підзаконні акти за їх функціональними ознаками з метою створення повноцінної системи нормативно-правового регулювання для забезпечення формування та реалізації державної політики у цій сфері.

Отже, **метою статті** є групування нормативно-правових актів за їх функціональними ознаками в державному регулюванні сфери благоустрою населених пунктів та визначення забезпеченості існуючої нормативно-правової бази під час реалізації державної політики в цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законодавство з питань благоустрою населених пунктів складається із Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [1], інших законів та нормативно-правових актів, що регулюють відносини в цій сфері.

Основним завданням державної політики щодо розвитку сфери благоустрою населених пунктів є формування якісної законодавчої бази і нормативне врегулювання різноманітних правовідносин, що виникають у цій сфері.

На сьогодні в Україні сформована певна нормативно-правова база, що забезпечує державне регулювання сфери благоустрою населених пунктів.

Усю сукупність нормативно-правових актів, що регулюють сферу благоустрою населених пунктів, можна згрупувати таким чином.

1. Рамкові закони, що визначають засади функціонування об'єктів благоустрою населених пунктів.

До таких законів відносять: Закон України «Про благоустрій населених пунктів» [1], де визначено правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів, що спрямовані на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [7], де розглянуто повноваження органів місцевого самоврядування у сфері благоустрою населених пунктів щодо забезпечення належного функціонування та використання в населених пунктах інфраструктури та об'єктів життєзабезпечення населення, у тому числі об'єктів благоустрою населених пунктів; Закон України «Про місцеві державні ад-

міністрації» [8], де розглянуто повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері благоустрою населених пунктів; Закон України «Про автомобільні дороги» [9], де визначено правові, економічні, організаційні та соціальні засади забезпечення функціонування автомобільних доріг, їх будівництва, реконструкції, ремонту та утримання в інтересах держави і користувачів, і стосується в частині функціонування вулиць і доріг як об'єктів благоустрою населених пунктів; Закон України «Про дорожній рух» [10], де визначено правовідносини щодо будівництва та експлуатації вулиць і доріг як об'єктів благоустрою населених пунктів та безпеки дорожнього руху на них; Житловий Кодекс Української РСР [11], де визначено правовідносини щодо утримання прибудинкових територій як об'єктів благоустрою населених пунктів; Закон України «Про поховання і похоронну справу» [12], де подано загальні правові засади здійснення в Україні діяльності з поховання померлих, зокрема регулюються цим Законом відносини, що виникають після смерті (загибелі) особи, щодо проведення процедури поховання, а також встановлено гарантії належного ставлення до тіла (останків, праху) померлого та збереження місця поховання як об'єкта благоустрою населених пунктів; Закон України «Про житлово-комунальні послуги» [13], де визначено основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки, у тому числі щодо надання послуг з вивезення побутових відходів в рамках благоустрою населених пунктів; Закон України «Про відходи» [14], де визначено правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх збиранням, перевезенням, зберіганням, сортуванням, обробленням, утилізацією та видаленням, знешкодженням та захороненням, а також із відверненням негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини на території України, у тому числі на об'єктах благоустрою населених пунктів.

2. Нормативно-правові акти, що визначають організаційні засади планування, забудови та іншого використання територій об'єктів благоустрою населених пунктів, а також архітектурної діяльності й спрямовані на забезпечення сталого розвитку населених пунктів з урахуванням громадських і приватних інтересів, формування сприятливого життєвого середовища, досягнення естетич-

ної виразності, економічної доцільності й надійності будинків, споруд та їх комплексів.

До таких законів відносять закони України: «Про основи містобудування» [15], «Про регулювання містобудівної діяльності» [16], «Про архітектурну діяльність» [17].

Так, відповідно до Закону України «Про основи містобудування» під містобудуванням або містобудівною діяльністю розуміють цілеспрямовану діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань громадян щодо створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, яка включає прогнозування розвитку населених пунктів і територій, планування, забудову та використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних населених пунктів за умови збереження традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури [15].

Державне регулювання у сфері містобудування включає такі основні напрями: планування територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; аналіз стану містобудування, прогнозування його розвитку; підготовку, затвердження та реалізацію державних, регіональних і місцевих містобудівних програм, містобудівної документації, регіональних та місцевих правил забудови; координацію взаємодії суб'єктів містобудівної та архітектурної діяльності; надання вимог щодо врахування державних інтересів під час розроблення містобудівної документації; проведення експертизи містобудівної документації та комплексної державної експертизи проектів конкретних об'єктів; розробку і затвердження державних стандартів, норм і правил; контроль за дотриманням законодавства у сфері містобудування, державних стандартів і норм, регіональних та місцевих правил забудови населених пунктів, вимог вихідних даних, затвердженої містобудівної документації та проектів конкретних об'єктів, за раціональним використанням територіальних і матеріальних ресурсів під час проектування та будівництва; контроль за дотриманням вимог щодо охорони культурної спадщини та збереженням традиційного характеру середовища населених пунктів; ліцензування певних видів господарської діяльності у будівництві в порядку, установленому законом [15].

Важливі норми, що стосуються будівництва об'єктів благоустрою населених пунктів, містять-

ся в Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності» [16]. Цим Законом, зокрема, встановлено правові та організаційні основи містобудівної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Закон України «Про архітектурну діяльність» [17] визначає правові та організаційні засади здійснення архітектурної діяльності й спрямований на формування сприятливого життєвого середовища, досягнення естетичної виразності, економічної доцільності й надійності будинків, споруд та їх комплексів.

До цієї групи також можна віднести підзаконні акти – державні будівельні норми, що регулюють питання будівництва об'єктів благоустрою населених пунктів, які можна розділити на:

- державні будівельні норми, що містять загальні вимоги до об'єктів благоустрою населених пунктів;
- державні будівельні норми, що пов'язані з інженерним захистом територій населених пунктів.

Слід наголосити, що на сьогодні не забезпечено виконання Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [1] щодо розроблення та затвердження Порядку надання технічних умов на відведення зливових вод мережами зливової каналізації, що стримує вирішення питань приєднання до мереж зливової каналізації як елемента благоустрою під час будівництва.

3. Нормативно-правові акти, що регулюють питання утримання об'єктів благоустрою населених пунктів.

Цю категорію актів можна розділити на такі підгрупи:

- акти, що встановлюють загальні вимоги до утримання об'єктів благоустрою населених пунктів;
- акти, що пов'язані з дозвільними процедурами при утриманні об'єктів благоустрою населених пунктів;
- акти, які встановлюють організаційні вимоги до утримання об'єктів благоустрою населених пунктів.

Водночас наказ Держжитлокомунгоспу України від 11 листопада 2005 р. № 162 «Про затвердження Правил експлуатації штучних споруд на вулицях і дорогах населених пунктів» не пройшов реєстрацію в Міністерстві юстиції України, і, відповідно, має лише рекомендаційний характер.

Не виконується також Закон України «Про благоустрій населених пунктів» [1] щодо розроблення та затвердження Типових правил благоустрою

територій населеного пункту та Правил утримання технічних засобів регулювання дорожнього руху вулично-дорожньої мережі населених пунктів, що не забезпечує нормативно-правового регулювання питань, визначених назвами підзаконних актів.

4. Нормативно-правові акти, що регулюють надання послуг, пов'язаних зі сферою благоустрою населених пунктів.

Цю категорію актів можна розділити за видами діяльності у сфері благоустрою населених пунктів:

- послуги з утримання об'єктів благоустрою;
- послуги з вивезення побутових відходів;
- послуги паркування транспортних засобів;
- ритуальні послуги.

Аналіз переліку нормативно-правових актів цієї групи засвідчив, що залишаються неврегульованими проблеми в законодавстві з надання послуг з переробки та захоронення побутових відходів, а також ритуальні послуги. Потребують також урегулювання послуги з користування громадськими вбиральнями прийняттям відповідних Правил з надання цих послуг.

Відсутність нормативно-правового акта із визначення розміру прибудинкової території ускладнює здійснення тарифної політики під час надання послуг з її утримання і створює соціальну напруженість.

Крім того, негативно позначається на правовідносинах відсутність типових договорів на послуги з утримання об'єктів благоустрою населених пунктів, послуг з переробки та захоронення побутових відходів та з надання ритуальних послуг.

5. Нормативно-правові акти, що регулюють тарифну (цінову) політику у сфері благоустрою населених пунктів.

Цю категорію актів можна розділити на такі підгрупи:

- акти, що регулюють питання формування тарифів на послуги, які пов'язані зі сферою благоустрою населених пунктів;
- акти, що регулюють питання нормування послуг, які пов'язані зі сферою благоустрою населених пунктів;
- акти, що регулюють питання сплати за послуги, які пов'язані зі сферою благоустрою населених пунктів;
- акти, що регулюють витрати на послуги, які пов'язані зі сферою благоустрою населених пунктів.

Водночас, на нашу думку, потребують подальшого розвитку нормативно-правові акти з установаження витрат під час надання регульованих послуг у сфері благоустрою населених пунктів, а саме:

утримання прибудинкових територій, поводження з побутовими відходами (вивезення, переробка та захоронення побутових відходів), паркування транспортних засобів, користування громадськими вбиральнями, поховання померлих. Це забезпечить установлення економічно обґрунтованих тарифів на ці послуги.

Не виконується також вимога Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [1], а саме не затверджено Порядок формування тарифів на послуги з користування громадськими вбиральнями. Відсутній Порядок формування тарифів на послуги з переробки та захоронення побутових відходів.

6. Державні санітарні норми і правила, що регулюють питання санітарно-епідеміологічного законодавства у сфері благоустрою населених пунктів.

На нашу думку, у цій групі документів має бути нормативно-правовий акт із санітарно-епідеміологічними вимогами до об'єктів поводження з побутовими відходами, оскільки існуючі були прийняті ще за радянських часів та не враховують сучасні технології поводження з побутовими відходами.

7. Нормативно-правові акти, що регулюють питання охорони праці у сфері благоустрою населених пунктів.

Більшість цих наказів щодо охорони праці у сфері благоустрою населених пунктів не пройшли реєстрацію в Міністерстві юстиції України, і, відповідно, мають лише рекомендаційний характер.

Залишилися поза увагою державного регулювання питання охорони праці в таких напрямках, як надання послуг з утримання прибудинкових територій, паркування транспортних засобів, переробки та захоронення побутових відходів, користування громадськими вбиральнями.

8. Нормативно-правові акти, що регулюють питання моніторингу та статистичної звітності у сфері благоустрою населених пунктів.

Цю категорію актів можна розділити на такі підгрупи:

– акти, що створюють систему моніторингу у сфері благоустрою населених пунктів;

– акти, що спрямовані на статистичні спостереження у сфері благоустрою населених пунктів.

Однак акти, які стосуються проведення статистичних спостережень у сфері благоустрою населених пунктів, не пройшли реєстрацію в Міністерстві юстиції України, тобто не мають статусу обов'язковості. Цей стан ускладнює процес збирання інформації за статистичними спостереженнями та викликає сумніви щодо правдивості даних, які містяться там.

9. Нормативно-правові акти, що регулюють питання контролю та притягнення до відповідальності у сфері благоустрою населених пунктів.

Цю категорію актів можна розділити на такі підгрупи:

– акти, що визначають критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері благоустрою населених пунктів;

– акти, що встановлюють організаційні підходи до здійснення контролю у сфері благоустрою населених пунктів.

Слід зазначити про неврегульованість питання контролю як на законодавчому рівні, так і в підзаконних нормативно-правових актах. Це стосується визначення органів контролю, їх повноважень, механізмів проведення контрольної діяльності та її адміністрування, визначення та встановлення відповідальності.

Крім того, під час надання послуг з паркування транспортних засобів на об'єктах благоустрою населених пунктів взагалі відсутній механізм контролю та критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності. Потребують удосконалення механізми провадження самоврядного та громадського контролю.

Значимо також, що досі на вимогу Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [1] не затверджено Типове положення про інспекцію з благоустрою населеного пункту.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Розглянутий перелік нормативно-правових актів формує систему законодавчих і підзаконних актів у сфері благоустрою населених пунктів, які в нашому дослідженні були згруповані за функціональними ознаками.

Проведене дослідження засвідчило, що законодавча та нормативно-правова база у сфері благоустрою населених пунктів повністю не сформована. Слід розробити та прийняти, а також забезпечити державну реєстрацію в Мін'юсті України запропонованих у дослідженні нормативно-правових актів, що забезпечить створення повноцінної системи нормативно-правового регулювання для забезпечення формування та реалізації державної політики в цій сфері.

На нашу думку, у подальших розвідках необхідно провести безпосередній аналіз нормативно-правових актів щодо їх узгодження між собою та вдосконалення, підвищення якості надання послуг, задоволення потреб населення під час життєдіяльності, адаптованості та відповідності нормам європейських країн.

Список використаних джерел

1. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 верес. 2005 р. № 2807-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 2580.
2. Драган І. О. Державне управління процесами модернізації житлово-комунального господарства в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Драган І. О. – К., 2011. – 36 с.
3. Логвиненко В. І. Механізми державного управління реформуванням та розвитком підприємств житлово-комунального господарства в регіоні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Логвиненко В. І. – Донецьк, 2009. – 40 с.
4. Олійник Н. І. Державне регулювання ринку житла в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Олійник Н. І. – К., 2011. – 36 с.
5. Пряхін Є. В. Адміністративно-правове регулювання і забезпечення дотримання правил благоустрою населених пунктів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Пряхін Є. В. – Львів, 2007. – 19 с.
6. Щербина Є. М. Адміністративна відповідальність за порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Щербина Є. М. – Херсон, 2012. – 20 с.
7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
8. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 20. – Ст. 190.
9. Про автомобільні дороги : Закон України від 8 верес. 2005 р. № 2862-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 556.
10. Про дорожній рух : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3353-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 31. – Ст. 338.
11. Житловий Кодекс Української РСР від 30 черв. 1983 р. № 5464-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
12. Про поховання та похоронну справу : Закон України від 10 лип. 2003 р. № 1102-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 7. – Ст. 47.
13. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 24 черв. 2004 р. № 1875-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 47. – Ст. 514.
14. Про відходи : Закон України від 5 берез. 1998 р. № 187/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 36. – Ст. 242.
15. Про основи містобудування : Закон України від 16 листоп. 1992 р. № 2780-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 52. – Ст. 683.
16. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лют. 2011 р. № 3038-VI // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 18. – Ст. 735.
17. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20 трав. 1999 р. № 687-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 246.

References

1. Pro blahoustriy naselenykh punktiv : Zakon Ukrainy vid 06.09.2005 #2807-IV [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 2005, № 49, Article 2580.
2. Dragan I. O. Derzhavne upravlinnya protsesami modernizatsiyi zhitlovo-komunalnogo gospodarstva v Ukraini: avtoref. dis. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / I. O. Dragan [Acad. municipalities], Kyiv, 2011, 36 s.
3. Logvinenko V. I. Mehanizmi derzhavnogo upravlinnya reformuvanniam ta rozvitkom pidpriEmstv zhitlovo-komunalnogo gospodarstva v regloni: avtoref. dis... d-ra nauk z derzh. upravlinnya : 25.00.02 / V. I. Logvinenko [Donetsk State. Univ. of management], Donetsk, 2009, 40 s.
4. Oliynik N. I. Derzhavne reguluyuvannya rinku zhitla v Ukraini: avtoref. dis. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / N. I. Oliynik [Nat. Acad. Of Public admin. the President of Ukraine], Kyiv, 2011, 36 s.
5. Pryakhin Ye. V. Administratyvno-pravove rehulyuvannya i zabezpechennya dotrymannya pravyl blahoustroyu naselenykh punktiv v Ukraini : Avtoref. dys... kand. yuryd. Nauk : 12.00.07 / Ye.V. Pryakhin [State State University of Internal Affairs of Lviv], Lviv, 2007, 19 p.
6. Shcherbyna Ye. M. Administratyvna vidpovidal'nist' za porushennya derzhavnykh standartiv, norm i pravyl u sferi blahoustroyu naselenykh punktiv: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Ye. M. Shcherbyna [International University of Business and Law], Kherson, 2012, 20 p.
7. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 #280/97-VR [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 1997, № 24, Article 170.
8. Pro mistsevi derzhavni administratsiyi : Zakon Ukrainy vid 09.04.1999 # 586-XIV [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 1999, № 20, Article 190.
9. Pro avtomobil'ni dorohy : Zakon Ukrainy vid 08.09.2005 # 2862-IV [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 2005, № 51, Article 556.
10. Pro dorozhniy rukh : Zakon Ukrainy vid 30.06.1993 # 3353-XII [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 1993, № 31, Article 338.
11. Zhytlovyi Kodeks Ukrainys'koyi RSR vid 30 cherv. 1983 r. # 5464-X [Electronic resource], mode of access : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
12. Pro pokhovannya ta pokhoronnu spravu : Zakon Ukrainy vid 10.07.2003 #1102-IV [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 2004, № 7, Article 47.
13. Pro zhytlovo-komunal'ni posluhy : Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 #1875-IV [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 2004, № 47, Article 514.
14. Pro vidkhody : Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 # 187/98-VR [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 1998, № 36, Article 242.
15. Pro osnovy mistobuduvannya : Zakon Ukrainy vid 16 lyst. 1992 r. # 2780-XII [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 1992, № 52, Article 683.
16. Pro rehulyuvannya mistobudivnoyi diyal'nosti : Zakon Ukrainy vid 17 lyut. 2011 r. # 3038-VI [Official Bulletin of Ukraine], 2011, № 18, Article 735.
17. Pro arkhitekturnu diyal'nist' : Zakon Ukrainy vid 20 trav. 1999 r. # 687-XIV [Information of Supreme Soviet of Ukraine], 1999, № 31, Article 246.